

ХИВА НИШОНИ— МУСТАҚИЛЛИК РАМЗИ

«Биз Хива дәхқонининг
Хива хони кўл остида яшашни
мутлақо истамайни».

В. И. ЛЕНИН.

Хоразмликларнинг йўқусиниң орден билан мурофотагани тарихий факт. Энди баҳоли курдат тарихимизнинг кўпчиликка мъалум бўлмаган (маълум килингани) айрим саҳифаларини варакларига ҳаракат килимас. Махалки, Русия боқинчаликни Хива ҳонлигиниң 1873 йилда ишғол этиши. Ҳукмдор Муҳаммад Раҳимхон П. «Узин Уриси» улуг императорининг «кули» деб ётириф килди. Минг-миннинг йиллик тарихи эга бўлган давлат инцирозига юз тути, яшаш шароитлари оғирлашади, раюнг иккى томонлама истибодга тушди Аста-сенилик билан бутун ўтикашинг экин майдонларини пахта босин кела шоплади. Ўз тириклигини ўзи қилиб келадиган ҳалқ яхши пахта етишириб, уни пуллаши вазияга тириклигини асосий маънаб — дон ҳарид қилиши керак эди. Тўғрироғи, қозонимиз ўзгаларнинг саҳоватли қўлига қараб қолганди...

Кейин Петербургда «давлат тўтишариши» — инклиб бўлганинги вуз мазлумларни озодликни қизақсантири мавзуди бўлади. Бутун дунёни титраратган алғон-далловлар узоқ Хоразмга уч йилдан кейин етиб келади. Тан олиш керак, Керенский бошлиқи Мувақид ҳуқумати бўлди. Унинг 18 июль куни Москвага келиди. Уларни РСФСР таҳсил ишлар бошлиқи Г. Чичерин бошлиқ мезбоёнлар кутиб олиши. Тарис тақоносига кўра, худди шу куни Петроградда очиладиган III Коммунистик Байналмилалнигт 12 Конгрессида 48 вакил билан Ленин жўбай кетишга тайёрланганди. Ҳоразм вакиллари келгандан хабар топган Ленин уларнинг ҳаммасига Конгрессда катнашими тақлиф қиласди. Худди шу Конгрессда Б. Салимов мустақил давлат — XXШЖ номидан нутк сўзлайди.

1920 йилнинг 13 сентябрь куни РСФСР ва XXШЖ уртасида ҳарбий, иккисидан ва узаро ҳамхиҳатлик алоқаларини уртиши юзасидан тарихий шартнома тузилади. Шартноманинг имзолашни пайтидан бўлди. Б. Салимов, мулла Уроғ Ҳўжумхаммад, мулла Нурумхаммад Боборлар ҳарбий мустақилларни тұлға олиди ва чор ҳуқуматининг 1920 йилнинг 18 айнада Ҳоразмга уч йилдан кейин етиб келади. Тан олиш керак, Керенский бошлиқи Мувақид ҳуқумати бўлди. Унинг 18 айнада Ҳоразмга уч ўзиниң тириклигини асосий маънаб — дон ҳарид қилиши керак эди. Тўғрироғи, қозонимиз ўзгаларнинг саҳоватли қўлига қараб қолганди...

1920 йилниң 22 апрель. Гандимиён шартномасини Чор Руисининг Туркестондаги малай генерал фон Кауфман имзолаган. Демак, мантиқдан олиб кўрганимизда Русияда ҳуқумат алмашиди, холос. Ҳеч ким Русининам амалда бўлган конунгларни бекор қилиди. Бу шартнома ҳалқаро ахамиятта молига тақдиси. Негаки, бўлған мамлакатда алғон-далгоғи низолар давом этади. Шундай бир пайтада Ҳоразм Ҳалқ Шўро Жумхурятини мустақил давлат ёлан қилиб, унинг раҳబарлари узарни яшаш кетишлари мумкин эмасди.

1920 йилниң 30 сентябрьда Бутун Россия Ҳижроний Кумитасин мазкур шартнома

ни ратификация қилди. Шартнома имзоланганни эртасига Ҳоразм вакилларини Ленин шахсан қабус қиласди.

Орадан бир ярим йил утади. Уша утрауши таассусорлари ҳалқ яхши ҳеч килингани асосида яшаш учун иккى томонлама шартнома имзолашди.

Вакиллар тураси 1920 йилниң 18 июль куни Москвага келиди. Уларни РСФСР таҳсил ишлар бошлиқи Г. Чичерин бошлиқ мезбоёнлар кутиб олиши. Тарис тақоносига кўра, худди шу куни Петроградда очиладиган III Конгрессида 48 вакил билан Ленин жўбай кетишга тайёрланганди. Ҳоразм вакиллари келгандан хабар топган Ленин ҳаммасига Конгрессда катнашими тақлиф қиласди. Ҳудди шу Конгрессда Б. Салимов мустақил давлат — XXШЖ номидан нутк сўзлайди.

1920 йилниң 13 сентябрь куни РСФСР ва XXШЖ уртасида ҳарбий, иккисидан ва узаро ҳамхиҳатлик алоқаларини уртиши юзасидан тарихий шартнома тузилади. Шартноманинг имзолашни пайтидан бўлди. Б. Салимов, мулла Уроғ Ҳўжумхаммад, мулла Нурумхаммад Боборлар ҳарбий мустақилларни тұлға олиди ва чор ҳуқуматининг 1920 йилниң 18 айнада Ҳоразмга уч ўзиниң тириклигини асосий маънаб — дон ҳарид қилиши керак эди. Тўғрироғи, қозонимиз ўзгаларнинг саҳоватли қўлига қараб қолганди...

1920 йилниң 18 айнада Ҳоразм Ҳалқ Шўро Жумхурятини мустақил давлат ёлан қилиб, Ҳоразм Ҳалқ Шўро Жумхурятини мустақилларни таҳсил ишлайди.

Абдугаффор ХОЛМАТОВ
1965 йилда Сурхондарб
вилойтининг Жарғирон
ноҳиясидаги Йигуусул
қизилогида туғилган.
Тошкент қишлоқ хуялни
олий билимгоҳининг зоо-
нижнерига кулиятни
туттаган.

Шерлари жумхурят
матбуотида эълон ки-
линган.

КЕТАР БУЛСАМ...

Кетар бўлсан сендан йироқка,
Сочларинга жойлаги туни.
Тонгларнинг берма фироza.
Кучоқ очиб кутуб ол уни.

Хотирани сенга қоддирб,
Армонларни бошлаб кетаман.

Бужудингни ишида ёндириб,
Юлдузларни ташлаб кетаман.
Кетар бўлсан сендан йироқка...

Пешонгита муштлами, унда гуноҳ йўқ,
Таидардан нолима ҳеч камбагал бўлсанг.
Ўзингта ишончин сен, ўзга худо йўқ,
Агар ишончин йўқсанги бир умр кулсан.

Дунёда гибатдан ёмони йўқдир,
Ўнинг макони-ю, замони йўқдир.
Қалбига кулоқ сол узни қийнама,
Гибатта ёр дустини ишони йўқдир.

ЎТГАН КУНЛАР

Севинч деб атасида кўзларни ёшни
Они эса этак билан ёниши.
Киличлар кесмади эглиган боини
Ҳақиқатнинг оғидан қопиди.

Не буюк зотларни чайендек чақиб,
Зиндан тұхмат тошин оттаглан бўлди.
Дүстиниң хиёнатдан бошланда тэъқиб,
Дүстиниң ганимга сотсанлар бўлди.

Эгардан тушмади отдан тушганлар,
Ҳар ким ўз отида манзилга шошиди.

«Зангари кема»дан юлдуз кучгандар,
Ишонин бурдалаб эгатга сочида.

Эртадан кечача етти букилиб,
Рўзгора ёғонга етмаган юқилар.
Етмини сўм ойликка ўтди тикилиб,
Кетмон дастасида қотди армонлар.

Мансаб деб миллатни камситган каслар,
Ўз она глидан тоши гоҳиди.
Тор келди жаҳолат кургас ғафаслар,
Айлар ўт булиб ёни гоҳиди.

Бегуноҳ гўдларн — келакаб авлод,
Қўз юмни тургилмай ҳайт саҳнидан.
Тургунилк яратган «мукаммал ижод»,
Баландроқ юксалди Орол сатҳидан.

Лихшим бор экан буюк инклиб,
Диёнат тош бўлиб ютмаган экан.
Халиқим оразуларни бўлмади сароб,
Захматлар юқига дош берди елканди.

Бошингни кўтргарни, ўзни қўлга ол,
Лабин ҳалол бўлган Ўзбексан кадим.
Меҳнат билан сенинг баҳтиң баркамол,
Отажак тонгларнинг бегубор ҳалцим.

Абдугаффор ХОЛМАТОВ.

Карло Рамбальдининг кимлигни ҳамма ҳам билавермаса
керак. Лекин унинг аратган
ажойиб ва гаройиб мавжудотларни
кеташган ҳар бир кино-
фильм томошабинлар томонидан
зўр кувонч билан кутуб
олинди. Кинг-Конг («Кинг-
Конг»), И—Ти, («Ўзга сайдер-
лики», Алиен («Алиен»)лар ал-
лақачон ўз муҳисларини топ-
ган. Беъзан бу гаройиб мав-
жудотларни ҳар хил темир-
терсадан ясалганига ишон-
гинг келмайди. Чунки улар
жонни, меҳрибон ва гаройиб.
Шунча мавжудотларни ярат-
ган, дунёга келтирган одам
ким буди.

Рамбальди асли италиянлик.

Касби курувчи, болалигидан

ёши, чизишга қизиқсан, Фан-

тазия килиш жониди бўлганди

бу одамнинг ўшигига чизган

фантастик расмлари бугунги

кунга келиб кио қаҳрамонла-

рига айланди. Расом, бўлиш

истагида Болонъедаги нафосат

олий билимгоҳини битказди. У

биринчи марта 1957 йили «Энг-

фрид» фильмни учун буюртма

ДАМ ОЛИШ САХИФАСИ

ЖАВОННАЙАК

Биласизми?

ШУРО ҲУКУМАТИНИ КИМ, ҚАЧОН ВА ҚАНЧА БОШҚАРГАН?

Ҳукумат бошлиқларининг номи, фамилияси, отасининг номи	качондаги бозорларни назароти	қанча бошлиқлар ни	Ҳукумат бошлиқлар ни лавозими деб ёнилай атальган
1. Владимир Ильич Ленин	1917. Ј- 1924. I	бўйл-4ой	РБФСР Ҳамзий Комиссари яролари Йиганинг Раиси
2. Рикор Алексей Иванович	1924. І- 1930-и XII	бўйл-Пой	1922. Й. М. деб бошлаб СССР Ҳамзий Комиссари яролари Йиганинг Раиси
3. Молотов Василев Михайлович	1930-и XII- 1941. V	Юйил-бой	—
4. Сталин Иосиф Виссарионович	1941. V- 1953. ІІІ	Пойил-Пой	1946. Ў. деб, СССР Ҳамзий Комиссари Йиганинг Раиси
5. Маленков Георгий Максимилианович	1953. ІІІ- 1953. І. VII	2йил-4ой	СССР Ҳамзий Комиссари Йиганинг Раиси
6. Булганин Николай Александрович	1955. VII- 1958. IX	3йил-20й	—
7. Хрушчев Никита Сергеевич	1958. IX- 1964. X	бўйл-10й	—
8. Косягин Алексей Николаевич	1964. X- 1980. X	16 йил	—
9. Тихонов Николай Александрович	1980. X- 1985. IX	5 йил	—
10. Рижков Николай Иванович	1985. IX- 1991. I	5йил-Эй	—
11. Павлов Валентин Сергеевич	1991. I- хозига қадар	СССР Ҳамзий Бозори	—

ГУЛ ДЕВОН СЕВГАН КИШИННИНГ КЎКРАГИГА НИШ УРИБ,
ХАСТА-Ю, МАҶОСУ ЭТИБ, АФГОР ҚИЛМОҚ ШУНЧАЛАР

Суратчи: Р. ЖУМАНИЕЗОВ.

КУРИНИН ТУРИБДИКИ:

Халиқ ҳўжалигини бошқарувнинг ҳукумат усулини В. И. Ленин асослаган ва ўзи унинг биринчи Раиси (РСФСР ҲМК Раиси) бўлиб сийланган.

Утган йиллар мобайнида:

— ушбу лавозимга:
В. М. Молотов энг ёш — 40 ёшида;

Н. А. Тихонов энг кеши ёшда

— 75 ёшида тайинланган.

— ўша лавозимда:
А. Н. Косягин энг узоқ — 16 йил.

Г. М. Маленков энг оз — 2 йил

— 4 ой ишлаган.

— ушбу лавозимда:
шаплаганлардан

В. М. Молотов энг узоқ — 96 йил;

В. И. Ленин энг оз — 54 йил умр кўрган.

— бу лавозимдагилар:

уртacha — 59 ёшида тайинланган;

уртacha — 8.4 йилдан ишлагаш;

уртacha — 74 ёшдан умр кўришган.

— иккىни:

И. В. Сталин ҳамда Н. С. Хрушчев ушбу лавозимини фирида Марказий Ҳукуматининг Боз ёни Биринчи Раисини котиб ладомини билан қўшиб олиб боришган.

И. В. Сталин ҳамда Н. А. Булганинлар Шуро Иттифоқи Марказий Ҳукуматининг эга бўлишган (И. В. Сталин генералисимус унвонига ҳам аѓа бўлган).

— учни:

В. И. Ленин, И. В. Сталин, А. Н. Косягинлар вафот этишгандаридан сўнг ўз лавозимидан бушатлинишган (уриннинг охиригача ишлаган).

— тўртни:

А. И. Риков, В. М. Молотов,

Г. М. Маленков, Н. А. Булганинлар

лар «бошца ишга ўтганларига» мунобабати билан бушатлинишган.

И. С. Хрушчев ҳамда Н. А. Тихоновлар «пенсия»га чиқиши мунобабати билан ишдан бушатлинишган.

— иккىни:

Б. Н. Косигин ҳамда Й. А. Булганинлар Шуро Иттифоқи Марказий Ҳукуматининг эга бўлишган (И. В. Сталин генералисимус унвонига ҳам аѓа бўлган).

— учни:

В. И. Ленин, И. В. Сталин, А. Н. Косягинлар вафот этишгандаридан сўнг ўз лавозимидан бушатлинишган (уриннинг охиригача ишлаган).

— иккىни:

А. И. Риков, В. М. Молотов,

Г. М. Маленков, Н. А. Булганинлар

лар «бошца ишга ўтганларига» мунобабати билан бушатлинишган.

И. С. Хрушчев ҳамда Н. А. Тихоновлар «пенсия»га чиқиши мунобабати билан ишдан бушатлинишган.

— иккىни:

Б. Н. Косигин ҳамда Й. А. Булганинлар Шуро Иттифоқи Марказий Ҳукуматининг эга бўлишган (И. В. Сталин генералисимус унвонига ҳам аѓа бўлган).

— учни:

В. И. Ленин, И. В. Сталин, А. Н. Косягинлар вафот этишгандаридан сўнг ўз лавозимидан бушатлинишган (уриннинг охиригача ишлаган).

— иккىни:

А. И. Риков, В. М. Молотов,

Г. М. Маленков, Н. А. Булганинлар

лар «бошца ишга ўтганларига» мунобабати билан бушатлинишган.

И. С. Хрушчев ҳамда Н. А. Тихоновлар «пенсия»га чиқиши мунобабати билан ишдан бушатлинишган.

— иккىни:

Б. Н. Косигин ҳамда Й. А. Булганинлар Шуро Иттифоқи Марказий Ҳукуматининг эга бўлишган (И. В. Сталин генералисимус унвонига ҳам аѓа бўлган).

— учни:

В. И. Ленин, И. В. Сталин, А. Н. Косягинлар вафот этишгандаридан сўнг ўз лавозимидан бушатлинишган (уриннинг охиригача ишлаган).

— иккىни:

А. И. Риков, В. М. Молотов,

Г. М. Маленков, Н. А. Булганинлар